

KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra/Ústav: Katedra systematické teologie a filosofie

Posudek oponenta/oponentky na diplomovou práci

jméno oponenta/tky

doc. D. Svoboda, Ph.D.

Autor/autorka práce:

František Filip

Studijní program/obor:

Teologie, Katolická teologie

Název práce:

Existence daná darem Teologická analýza pojmu „élan vital“ v

díle Henriho Bergsona

Vedoucí práce:

prof. V. Novotný, Th.D.

Rozsah práce:

64 s.

1. Kritické zhodnocení

Kritéria hodnocení	splňuje bez výhrad	splňuje s drobnými přípomínkami	splňuje s výhradami	nesplňuje
A. Formální a jazyková kritéria				
Práce odpovídá rozsahovým podmínkám	☒	☐	☐	☐
Práce má odpovídající jazykovou úroveň (pravopis, stylistika)	☐	☒	☐	☐
Formální zpracování práce (celková struktura a její logičnost)	☐	☒	☐	☐
Dodržení stanovených zásad citačních pravidel; formální jednota poznámkového a kritického aparátu	☒	☐	☐	☐
Zpracování příloh	☐	☐	☐	☐

Celková typografická úprava	☒	☐	☐	☐
B. Obsahová kritéria				
Práce jasně formuluje své cíle a metodiku jejich dosažení	☒	☐	☐	☐
Práce stanovených cílů dosahuje	☒	☐	☐	☐
Práce kriticky pracuje s primárními prameny i sekundární literaturou	☒	☐	☐	☐
Autorovy/autorčiny soudy a hodnocení jsou argumentačně podloženy	☐	☒	☐	☐
Autor/ka umí pracovat s odbornou terminologií a využívá jí	☐	☒	☐	☐
V práci jsou jasně vyjádřeny dosažené cíle	☐	☒	☐	☐
C. Celkový přínos práce				
Tuto část je vhodné rozvést v bodě 5.				
	ano		Ne	
Práce je kompilační prací	☐	☒		
Práce se zabývá dosud nezpracovaným tématem	☐	☒		
Práce přináší nové poznatky	☒	☐		
Práce navrhuje nové metodické přístupy	☒	☐		
Práce má metodologický/teologický přínos	☒	☐		

2. Celkové hodnocení práce

(stručná charakteristika (v případě potřeby je možné užít zvláštní přílohy))

Autor zvolil námět, který není pro studenta teologie běžný (je z oblasti filosofie a především filosofie H. Bergsona); přiznám se, že to mě na práci ihned zaujalo a naplnilo jistým "očekáváním" (byť bylo naplněno jen částečně). Na práci oceňuji její formální zpracování s minimálním množstvím grafických či pravopisných chyb (ty se najdou v těchto pracích takřka vždy, např. s. 54 "Rosseau" místo "Rousseau" aj.), poměrně bohatý seznam literatury a autorovo osobní zaujetí při hledání teologických přesahů v Bergsonově myšlení.

K práci mám pár (formálních i věcných) výhrad. Nejprve něco ke koncepci práce. Hlavním námětem práce má být Bergsonův pojem "životního vzruchu" a jeho aplikovatelnost v současném křesťanském (teologickém) myšlení. Aby autor mohl tento pojem rozvést, uvádí nejprve mnoho spřízněných témat jako je Bergsonovo pojetí času, trvání, svobody, paměti atd. Tyto pojmy jsou však vysvětleny velmi zkratkovitě a jen v náznacích, navíc mnohdy věcně i formulačně nesrozumitelně. To považuji za koncepční chybu, podle mého soudu by bylo lépe tyto pojmy pominout, obsahově viděno takřka nic srozumitelného nepřinášejí, je tu jen navršena spousta nejasných pojmů a poznatků.

V práci je řada problematických tvrzení, např. věta s. 25 "Ve filosofii života, jež je Bergsonovi vlastní, je život viděn jako tvůrčí energie, imanentní a zaměřená k určitému cíli, jež nepotřebuje nějakou uspořádávající Inteligenci, či nějakého Nehybného hybatele, a jež má důvod svého bytí sama v sobě." Má-li však život důvod svého bytí sám v sobě, nemá žádnou vnější příčinu a má tedy jednu z Božích vlastností, což se mi jeví jako nepřijatelné a navíc to i odporuje autorovým jiným tvrzením, např. s. 52 "život ... pochází od Boha"; s. 46 "Bergson, vzhledem ke své (na zkušenosti založené) metodě, zamýšlí tvrdit pouze to, co explicitně řekne, a nic víc, nemíni z jednoho faktu pomocí dedukce jednoduše usuzovat na další skutečnosti." Z každého tvrzení přece něco (přímo nebo nepřímě) plyne, tudíž je zcela legitimní něco z Bergsonových tvrzení vyvozovat, což jistě činí i Bergson sám; s. 50 "...Bergson v roce 1932 uveřejnil Dva zdroje, kde svými závěry explicitně dorazil ke křesťanskému Bohu." Jak může filosof dospět jako filosof ke křesťanskému Bohu?

Křesťanský Bůh je Trojediný, vtělil se atd. To přece nelze filosoficky obhájit. Takových tvrzení lze (ke škodě autora) uvést více.

Náměty k diskusi. Jako zásadní se mi jeví otázka, jež se táhne celou prací jako červená niť a která se týká toho, jak chápat povahu přírodní vědy a následně její vztah k filosofii, potažmo ke katolické teologii. V současných diskusích se ukazují jako hlavní dvě koncepce, realismus a instrumentalismus. Zhruba řečeno: Realismus pojímá přírodní vědu jako soubor pravdivých (nebo pravděpodobných) poznatků o reálném světě, instrumentalismus ji naopak chápe jako svého druhu "nástroj-instrument", který si vytváříme proto, abychom se mohli ve světě dobře orientovat, využívat ho (především v oblasti techniky) a činit predikce (co, jak a kdy bude), tj. věda nám neposkytuje pravdivé (pravdě se blížící) poznatky. Jak naproti tomu chápat povahu filosofie a teologie?

Jak chápe povahu filosofie a vědy Bergson? Obojí realisticky? Jaké to má nevýhody či omezení?

Jak se k těmto věcem staví sám autor? Nevyjadřuje se jasně, zdá se, že přírodní vědu většinou chápe na způsob realismu, někde však připouští, že se vědecké poznatky neustále proměňují (jak pak ale hájit realismus?); o filosofii a teologii většinou hovoří tak, že je chápe v duchu realismu, např. s. 34; s. 51. Má tedy filosofie a teologie tutéž povahu jako přírodní věda? Pokud nikoli, jak tedy chápat jejich vztah? Nejsou to spíše projevy dvou sice svébytných ale odlišných typů lidské racionality (jak to zdůrazňuje např. J. Ratzinger/Benedikt XVI.?)? Přijde mi, že ze samotného Bergsonova myšlenkového odkazu může převzít katolická teologie relativně málo, dosažené závěry ohledně životního vzruchu to podle mého soudu potvrzují. Navíc zde vidím v mnoha zásadních věcech rozpory, např. je-li podle křesťanské víry celé hmotné stvoření Bohem nutně zaměřeno k člověku, je tu prostě pro člověka a ten pro Boha, jak se lze inspirovat u Bergsona, který vznik člověka v průběhu evoluce pojímá jako nahodilou událost?

Jak může být život pro člověka darem, pochází-li v procesu evoluce od neosobní entity? Dar je přece darem díky vědomému a svobodnému rozhodnutí jedné osoby, která se takto vztahuje k jiné osobě. Samotný život člověka lze podle mého soudu smysluplně chápat jako dar jenom tehdy, je-li dárce Bůh.

Prosím autora o reakce.

Práci předběžně hodnotím jako velmi dobrou (až dobrou), o výsledku nechť ale rozhodne obhajoba.

3. Otázky a náměty práce k diskuzi při obhajobě

--

Doporučení práce k obhajobě	doporučuji
------------------------------------	-------------------

Návrh doporučení k obhajobě: doporučuji, nedoporučuji

Datum: 28.5. 2022

Podpis: